

MEMO

Datum : 17 september 2015

Richtinggevende uitspraken over het Sinterklaasfeest in onze scholen en de discussie over de discriminatoire kanten van Zwarte Piet.

Inleiding

Het Sinterklaasfeest kent een jarenlange traditie en is uitgegroeid tot het grootste kinderfeest in Nederland. De afgelopen jaren is het Sinterklaasfeest onderwerp van een brede maatschappelijke discussie over het (vermeende) discriminatoire karakter van met name de figuur Zwarte Piet. Voor- en tegenstanders van het feest buitelen over elkaar heen. De voorstanders zeggen dat het Sinterklaasfeest een traditie is en een kinderfeest waarbij geen kind aan slavernij denkt en er niemand kwaad wordt gedaan. De tegenstanders zeggen dat het Sinterklaasfeest discriminerend is en de figuur van Zwarte Piet racistisch van aard is en stamt uit de tijd van de slavernij. De afgelopen jaren is de discussie aan het verharderen; voor- en tegenstanders zijn overtuigd van hun eigen gelijk én het ongelijk van de ander en zijn van mening dat de ander een volkomen verkeerd beeld heeft van de figuur Zwarte Piet. De discussie wordt vaak niet langer gevoerd op rationele argumenten, maar de emotie voert de boventoon.

Een school is onderdeel van de maatschappij en het gevoerde maatschappelijke debat rond de figuur van Zwarte Piet. De opzet en inrichting van het Sinterklaasfeest, het kinderfeest bij uitstek, op de basisschool, ligt daarmee onder een vergrootglas.

Relevante uitspraken

In 2014 heeft het College voor de Rechten van de Mens uitspraak gedaan in een klacht van een ouder, gericht tegen het bestuur van de school waar haar kinderen op zitten, over de figuur (Zwarte) Piet (zie bijlage B, <http://www.mensenrechten.nl/publicaties/oordelen/2014-131/detail>).

In haar uitspraak en toelichting hierop stelt het College dat:

1. de school op grond van de Algemene wet gelijke behandeling geen onderscheid mag maken op grond van onder meer ras. De school heeft in dit kader ook de verplichting om te zorgen voor een discriminatievrije onderwijsomgeving voor leerlingen;
2. de figuur Zwarte Piet kent discriminerende aspecten ("dom, knecht en donker") en ook al is het niet racistisch bedoeld, het wordt wel als kwetsend ervaren;
3. het College verlangt van het schoolbestuur een actieve en voortvarende invulling aan haar zorgplicht voor een discriminatievrije omgeving; "Het gaat er hierbij niet om, om de figuur "Piet" af te schaffen, maar wel om de figuur een dusdanig andere invulling te geven dat die niet leidt tot negatieve stereotypingen van mensen met een donkere huidskleur".

Recent heeft een VN-commissie ter bestrijding van racisme in haar periodieke rapportage een uitspraak gedaan over de figuur van Zwarte Piet. De VN-commissie is van mening dat de figuur van Zwarte Piet discriminatoire aspecten kent en een negatieve stereotype benadering is van mensen van Afrikaanse afkomst.

De Werkgroep roept de overheid op actief te bevorderen dat de discriminatoire eigenschappen van Zwarte Piet komen te vervallen (zie bijlage C, pag. 4, nr. 17 en 18, http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CERD/Shared%20Documents/NLD/CERD_C_NLD_CO_19-21_21519_E.pdf).

Advies

Het Sinterklaasfeest moet een feest zijn voor *alle* kinderen; het doel is een Sinterklaasfeest waar iedereen zich in kan vinden.

Het college van bestuur is geen voorstander van het van bovenaf opleggen van (minutieuze) voorschriften omtrent de precieze invulling van het Sinterklaasfeest; het cvb is de mening toegedaan dat de inrichting van het Sinterklaasfeest op school in aanleg een zaak is van alle bij een school betrokken geledingen, in het bijzonder de personeelsleden en de ouders. De inrichting van het feest op schoolniveau is een kwestie van maatwerk, met ruimte voor eigen accenten al naar gelang de specifieke situatie op een school. Het cvb adviseert dat de scholen in de aanloop naar het Sinterklaasfeest dit jaar in gesprek gaan met alle betrokken partijen in en rond de school over gevoeligheden betreffende en de opzet en inrichting van het Sinterklaasfeest. Het cvb roept voor- en tegenstanders hierbij op tot wederzijds begrip en respect voor ingenomen standpunten. De finale invulling van het Sinterklaasfeest op schoolniveau vraagt van betrokkenen de bereidheid om in een proces van geven en nemen te komen tot een voor alle partijen acceptabele opzet.

Het cvb adviseert de scholen, vanuit het oogpunt van het belang dat wordt gehecht aan een discriminatievrije omgeving voor kinderen, daarnaast met klem dat de figuur van Zwarte Piet wordt ontdaan van zgn. discriminatoire aspecten. Voor de duidelijkheid, het gaat er hierbij niet om, om de figuur van Zwarte Piet af te schaffen maar wel om deze te ontdoen van negatieve stereotyperingen. Uit de jurisprudentie komen de volgende discriminatoire aspecten naar voren:

- de zwarte huidskleur;
- het kroeshaar;
- de gouden oorringen;
- de dikke, rode lippen;
- de gezagsverhouding tussen Sinterklaas en (de domme) Zwarte Piet.

Het cvb roept de scholen op om met ingang van dit jaar in overleg met betrokkenen aanpassingen door te voeren op de bovengenoemde discriminerende elementen. De precieze invulling van de aanpassingen is een zaak van de school zelf en kan van school tot school verschillen.

Het cvb adviseert om begin komend kalenderjaar na afronding van de Sinterklaas festiviteiten een evaluatie uit te voeren in de scholengroepen. Aan de hand van de uitkomst hiervan kan eventueel bijstelling van de hiervoor genoemde gedragslijn plaatsvinden.

Tip: Check en bespreek bij de voorbereiding het materiaal (kleurplaten, knutselopdrachten, verhalen, voorleesboeken, platen, liedjes, slingers etc) en de werkvormen (werkopdrachten waarin Sint en Piet voorkomen).

Tip: Bespreek ook tijdig met de Sint en Pieten hun bezoek aan de school in relatie tot de schoolaanpak, de wijze waarop de school de rollen van Sint en Zwarte Piet ziet en het vermijden van stereotypen.

Tip: Betrek de medezeggenschapsraad bij de bespreking van het Sinterklaasfeest en bij het organiseren van het gesprek met ouders en leerkrachten.